

KLÚČOVÉ ZÁSADY

PREHĽAD POLITIKY

PODPORA ROZVOJA A IMPLEMENTÁCIE POLITIKY V OBLASTI INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA

V roku 2020 Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania (agentúra) identifikovala opakujúce sa posolstvá vo všetkej svojej hlavnej činnosti od roku 2011. Agentúra tieto posolstvá zhrnula do kľúčových zásad na podporu realizácie kvalitného inkluzívneho vzdelávania pre všetkých žiakov. V kľúčových zásadách sa stanovujú nevyhnutné prvky pre celkový systém inkluzívneho vzdelávania s cieľom podporiť krajiny, ktoré chcú ďalej rozvíjať inkluzívne opatrenia v oblasti vzdelávania.

Kľúčové zásady pre rok 2021 sú zahrnuté vo všeobecnej zásade pre koncepciu inkluzívneho vzdelávania založeného na právach, o ktorej panuje široká zhoda. Následne stanovujú päť požiadaviek pre legislatívny a politický kontext a osem operačných stratégií, štruktúr a procesov pre systémy inkluzívneho vzdelávania.

VŠEOBECNÁ ZÁSADA

V rámci legislatívy a politiky musí existovať jasná koncepcia spravodlivého vysokokvalitného inkluzívneho vzdelávania v zmysle dohody so zainteresovanými účastníkmi. Mala by slúžiť ako podklad pre jednotný legislatívny a politický rámec pre všetkých žiakov, ktorý by bol zosúladený s kľúčovými medzinárodnými a európskymi dohovormi a oznámeniami, ktoré sú základom pre prax založenú na právach.

Vytvorenie jednotného rámca má zásadný význam pre napĺňanie práv všetkých žiakov, a to tak na vzdelávanie, ako aj v rámci vzdelávania. Rámec by mal poskytovať inkluzívne a spravodlivé kvalitné vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie pre **všetkých** a zabezpečiť, aby sa ekonomické, sociálne, kultúrne alebo osobné okolnosti nestali zdrojom diskriminácie. Zainteresovaní účastníci si musia byť vedomí výhod inkluzívneho vzdelávania, ktoré je základom inkluzívnejšej spoločnosti.

JEDNOTNÝ LEGISLATÍVNY A POLITICKÝ RÁMEC

Vo vzťahu k jednotnému legislatívnemu a politickému rámcu sa vo všeobecnej zásade uvádza päť kľúčových požiadaviek:

Flexibilné mechanizmy financovania a rozdeľovania zdrojov, ktoré podporujú pokračujúci rozvoj školských komunít a umožňujú im zvýšiť schopnosť reagovať na rozmanitosť a podporovať všetkých žiakov bez formálnej diagnózy alebo nálepky.

Vzhľadom na výrazné rozdiely medzi krajinami sa líšia aj mechanizmy financovania a rozdeľovania zdrojov. Financovanie musí byť vo všetkých prípadoch transparentné a spravodlivé, s dôrazom na zvyšovanie schopnosti škôl odstraňovať prekážky v učení.

Účinný plán riadenia, ktorý stanovuje jasné úlohy a povinnosti, možnosti spolupráce a úrovne autonómie na všetkých úrovniach systému.

Zainteresovaní účastníci musia mať jasno v úrovniach autonómie a rozhodovania v rámci svojich oblastí zodpovednosti. Nevyhnutná je spolupráca na všetkých úrovniach systému.

Komplexný rámec zabezpečenia kvality a zodpovednosti pre monitoring, kontrolu a evaluáciu, ktorý podporuje poskytovanie vysokokvalitných služieb pre všetkých žiakov so zameraním na spravodlivé príležitosti pre tých, ktorým hrozí marginalizácia alebo vylúčenie.

Presné a spoľahlivé informácie o zdrojoch, vstupoch, štruktúrach a procesoch, ktoré majú vplyv na učenie, sú z hľadiska podpory spravodlivej praxe obzvlášť dôležité pre menšinové skupiny a osoby, ktoré sú potenciálne ohrozené nedostatočnými výsledkami.

Kontinuum profesijného vzdelávania učiteľov – pregraduálne vzdelávanie učiteľov, indukcia a sústavný odborný rast učiteľov a učiteľov vzdelávajúcich učiteľov – ktoré rozvíja oblasti kompetencií všetkých učiteľov, pokiaľ ide o hodnotenie a identifikáciu potrieb, plánovanie osnov (univerzálny dizajn), inkluzívnu pedagogiku, zapojenie sa do výskumu a využívanie dôkazov.

Učitelia musia byť na všetkých stupňoch výškolení tak, aby zvládli rozmanité potreby žiakov. Učitelia vzdelávajúci učiteľov musia mať vedomosti a skúsenosti v oblasti inkluzívneho vzdelávania, aby dokázali rozvíjať kompetencie u ostatných.

Jednotný rámec osnov, ktorý je dostatočne flexibilný, aby poskytoval relevantné príležitosti všetkým žiakom, a rámec hodnotenia, ktorý uznáva a potvrdzuje dosiahnuté výsledky a širšie úspechy.

Flexibilný rámec učebných osnov poskytne relevantné vzdelávacie príležitosti pre **všetkých** žiakov aj bez osobitných osnov. Hodnotenie umožňuje upravovať osnovy a pedagogické prístupy, identifikovať a prekonávať prekážky vo vzdelávaní a slúži ako podklad pre prijímanie rozhodnutí o podpore.

OPERAČNÉ PRVKY V SYSTÉMOCH INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA

Pre inkluzívnu politiku a prax je nevyhnutných osem operačných stratégií, štruktúr a procesov:

Štruktúry a procesy s cieľom umožniť spoluprácu a efektívnu komunikáciu na všetkých úrovniach – medzi ministerstvami, rozhodovacími orgánmi na regionálnej a miestnej úrovni a medzi službami a disciplínami vrátane mimovládnych organizácií a škôl.

Komunikácia, vyjednávanie a zapojenie všetkých zainteresovaných účastníkov – učiteľov, riadiacich zamestnancov škôl, žiakov, tvorcov miestnych a regionálnych politík v oblasti vzdelávania, atď. – umožňujú trvalo udržateľný rozvoj prostredníctvom partnerstiev, spolupráce a zapájania sa do spoločných činností.

Stratégia na zvýšenie participácie na kvalitnom inkluzívnom vzdelávaní v ranom detstve a na podporu znevýhodnených rodín.

Vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve prospieva deťom z hľadiska ich celkového rozvoja a študijných výsledkov. Zlepšuje ich sociálnu inklúziu a dlhodobé životné šance.

Stratégia na podporu všetkých žiakov v čase prechodu medzi jednotlivými fázami vzdelávania – a najmä pri prechode do dospelého života – prostredníctvom odborného vzdelávania a odbornej prípravy, ďalšieho vzdelávania a vysokého školstva, nezávislého života a zamestnania.

Prechod medzi jednotlivými úrovňami vzdelávania si vyžaduje koordináciu, aby sa zabezpečilo plynulé pokračovanie vzdelávania, a to najmä pre žiakov, ktorí sú potenciálne ohrození nedostatočnými výsledkami.

Štruktúry a procesy na uľahčenie spolupráce medzi školami, rodičmi a členmi komunity s cieľom podporiť inkluzívny rozvoj školy a pokrok žiakov.

Zapojenie rodiny do vzdelávacieho procesu je veľmi dôležité. Spolupráca s miestnou komunitou pomáha školám obohatiť vzdelávanie a výsledky mladých ľudí a poskytnúť im väčšiu podporu v rozvoji potrebných kompetencií.

Systém na zber údajov/informácií, ktorý:

- poskytuje spätnú väzbu na účely priebežného zlepšovania celého systému (napr. monitoring prístupu k formálnemu a neformálnemu vzdelávaniu, participácie, vzdelávania a akreditácie);
- podporuje rozhodovacie orgány na všetkých úrovniach pri identifikácii „signálov“, ktoré naznačujú potrebu naliehavých opatrení týkajúcich sa škôl, ktoré potrebujú dodatočnú podporu.

KEY PRINCIPLES

Prístup k platným a spoľahlivým údajom je nevyhnutný ako dôkazová základňa pre rozvoj inkluzívnej vzdelávacej politiky na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni.

Stratégia posilnenia zabezpečenia špecialistov na podporu všetkých žiakov a zvýšenie kapacity škôl v hlavnom prúde s podrobným popisom medzisektorovej spolupráce a profesijného rozvoja všetkých zamestnancov.

Odborné znalosti a zdroje zo zabezpečenia špecialistov môžu podporiť inkluzívnejší systém zabezpečením kvalitnej podpory pre žiakov, ktorí sú potenciálne ohrození nedostatočnými výsledkami.

Stratégia na rozvoj a podporu riadiacich zamestnancov škôl, ktorí v spolupráci s ostatnými vytvárajú inkluzívny a spravodlivý étos školy so silnými vzťahmi, vysokými očakávaniami, proaktívnymi a preventívnymi prístupmi, flexibilnou organizáciou a kontinuitou podpory s cieľom intervenovať v prípadoch, kedy žiakom hrozí zlyhanie a vylúčenie.

Efektívne vedenie školy pozitívne ovplyvňuje výsledky žiakov, kvalitu vyučovania a motiváciu zamestnancov.

Rámec usmernení na rozvoj vzdelávacieho a vyučbového prostredia, v ktorom sú hlasy žiakov vypočuté a ich práva naplnené prostredníctvom personalizovaných prístupov k vzdelávaniu a podpore.

Keď sa žiakom načúva a poskytne sa im priestor mať určitý vplyv na svoj život, učitelia a žiaci sa stávajú spolutvorcami procesu vyučovania a vzdelávania. Žiaci, učitelia, rodičia a komunita vyvíjajú spoločné úsilie, aby podporili pokrok pri dosahovaní spoločných cieľov.

ZÁVER

Ak je prítomná každá z týchto zložiek, všetky úrovne vzdelávacieho systému by sa mali spoločne usilovať o to, aby sa stali spravodlivejšími, účinnejšími a efektívnejšími pri oceňovaní rozmanitosti žiakov a zvyšovaní úrovne výsledkov **všetkých** žiakov a zainteresovaných účastníkov v systéme.

Podrobnejšie informácie o týchto kľúčových zásadách sú k dispozícii v úplnej správe:

Kľúčové zásady – Podpora rozvoja a implementácie politiky v oblasti inkluzívneho vzdelávania.

Viac informácií o agentúre a jej práci nájdete na webovom sídle:

www.european-agency.org

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2021

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

Spolufinancované z
programu Európskej
únie Erasmus+

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.